ÓBUDA-BÉKÁSMEGYER VÁROSFEJLESZTŐ NONPROFIT KFT

székhely: 1033 Budapest, Fő tér 3.
központi ügyintézés helye: 1033 Budapest, Fő tér 2. II. emelet 18.
telefon +36 1 244 8225 | fax: +36 1 244 8226
honlap: www.obvf.hu

FÁSÍTÁSI STRATÉGIA

„Tíz év alatt 10 ezer fát Óbuda-Békásmegyerre”

ÓBUDA-BÉKÁSMEGYER FÁSÍTÁSI STRATÉGIÁJA ÉS CSELEKVÉSI TERVE

2017-2026

2017. május

Tartalomjegyzék

Bevezetés 3
1 Előzmények 5
2 Helyzetelemzés 5
3 Célkitűzések 7
4 A Fásítási Stratégia illeszkedése 8
4.1 Kerületi ITS-hez való kapcsolódás 8
4.2 A kerületi Környezetvédelmi Fenntarthatósági Programhoz való illeszkedés 9
4.3 Egyéb fővárosi városfejlesztési dokumentumokkal való kapcsolódás 9
5 Cselekvési Terv 9
5.1 Üzemeltetési jellegű feladatok 10
5.1.1 Életveszélyes kiszáradt fák és tuskók kivágása 10
5.2 Általános tájékoztatás az újtelepítésű közterületi fák kezelési és fenntartási feladatainak vonatkozásában 11
5.3 Fejlesztéssel értintett feladatok 11
5.3.1 Fák telepítése 12
5.3.1.1 A Városüzemeltetés 2017. évi fásítási feladatai 12
5.3.1.2 Mészkőpark fásítása 13
5.3.1.3 Kerületet érintő egyéb fásítási munkálatok 13
5.3.2 További fejlesztéshez kapcsolódó célkitűzések 14
5.3.2.1 Testvérhegyi közpark 14
5.3.2.2 Táborhegyi közpark 15
5.3.2.3 A Mocsárosdűlő területe 15
6 Ütemezés 17
7 Költségbecslés 19
8 Kockázati tényezők 21

Bevezetés

A stratégia megalkotásának indokoltsága

A XXI. századi városi léttel együtt járó kellemetlen és sokszor az egyéni jól-lét szintjét csökkentő hatásokat az urbanizált környezetben létrehozott „természetes környezet”, a városi zöldfelületek jelentős mértékben képesek enyhíteni. A zöldfelületek növénytakarója, ezen belül a fásszárú évelő növényzet, a díszfák és díszcserjék az egyik leglátványosabb, egyben a legfontosabb funkcionális elemei a városi parkoknak és más zöldterületeknek, amelyek hosszú távon meghatározzák egy település arculatát, hangulatát, otthonos érzést biztosítva ezáltal a városlakók számára.

Az egészséges környezet megteremtéséhez elengedhetetlen, hogy elegendő biológiai zöldfelület álljon rendelkezésre környezetünkben. A biológiailag aktív felületek (a növényzettel borított felületek, vagyis a zöldfelületek és az élővíz felületek) életfolyamataik révén jelentős kondicionáló hatást fejtenek ki, mérsékelik a városi hősziget-hatást, javítják a levegő páratartalmát és mozgását, illetve megkötik a légszennyező anyagokat; de legfőképpen oxigéntermelő és széndioxid megkötő képességük miatt fontosak.

A jó állapotban lévő biológiailag aktív zöldfelületek a kerületi klímát kedvezően befolyásolják. A zöldfelületeknek jelentős használati értéke is van, amellett, hogy pihenést és kikapcsolódást nyújtó területek is egyben. A zöldterületek fejlesztése, megóvása a településkép és a helyi lakosok életminőségének szempontjából is kiemelten fontos feladat.

A fentiek szellemében a zöldfelületeket a lakóterületek elengedhetetlen szerves részeinek kell tekinteni.

Egy fasor jóval több, mint egy utca zöld térfala: a fasorok gyakran a települések fő zöld tömegét alkotják, összekötik a zöldterületeket, szakszerű utcafasor hálózat kialakításban kondicionálják és élhetővé teszik a lakosság mozgásterét. Valamint becsempészik a természeti értékeket a mindennapokba, különösen a fásszárú növények.

A fásításának alapvetően kettős funkciója van:

1. Térképző, térelhatároló, esztétikai funkció,
2. Környezetvédelmi funkció, ezen belül
   - levegőtisztaság-védelmi funkció, a szálló és lebegő por mennyiségének csökkentése révén,
   - éghajlati szélsőségeket mérséklő funkció,
   - zaj elleni védelem, zajszigetelés,
   - oxigéntermelés és széndioxid megkötés,
   - megkötik a talajt és annak nedvességtartalmát.

Az utcafasorok kedvező környezeti hatásai is sokrétűek:

- Megakadályozzák a porrészecskék bejutását a lakásokba és az épületekbe,
- Éjszaka megkötik a lefelé áramló hűvös levegőből kiülepedő port,
- Megszűrik az utca felől érkező zajt és szennyeződéseket,
- Hűtik az utca meleg levegőjét,
- Párával töltik meg a levegőt, mely az élhetőbb környezet elengedhetetlen része,
- Élő helyét biztosítanak mind a vadon élő, mind a domesztikált élővilágnak.

Annak érdekében, hogy az egész kerületben emelkedjen a zöldfelületek aránya és javuljon azok minősége, és egy élhetőbb és egészségesebb lakókörnyezetben folyamatosan megújuljon, valamint dinamikusan bővüljön a kerület faállománya, egy komplex szemléletű fásítási stratégia és cselekvési terv megalkotása vált szükségessé, amely – a kerület lakosainak igényeit figyelembe véve, tájépítész szakértő bevonásával, – Óbuda-Békásmegyer Városfejlesztő Nonprofit Kft. szakmai irányítása alatt készült el a Budapest Főváros III. Kerület Óbuda-Békásmegyer Önkormányzat Képviselőtestülete 37/2017. (I.26.) számú határozata alapján.

A stratégia célterülete

A stratégia a III. kerület tulajdonában álló közterületekre, azon belül is Óbuda-Békásmegyer Önkormányzatának kezelésében álló faállományra vonatkozik. A stratégia megvalósításának egyik fontos alapelve a fővárosi tulajdonban lévő közterületeken tervezett egyéb fásítási beavatkozásokkal történő összhang megteremtése. A stratégia nem tér ki az Óbuda-Békásmegyer területén fekvő, de magán, illetve Budapest Főváros Önkormányzatának, vagy állami tulajdonban, illetve kezelésben (pl.: Pilisi Parkerdő Zrt., Magyar Közút Nonprofit Zrt.) lévő faállományra.

1 Előzmények

Budapest Főváros III. kerület Óbuda-Békásmegyer Önkormányzat Képviselő-testülete *600/2014.(VIII.28.)* számú határozatában úgy döntött, hogy az Önkormányzat tulajdonában lévő közterületeken található fás szárú növények állapotfelmérésével és beavatkozási tervével kapcsolatban szakértői anyag készüljön.

A fenti részletes és kimerítő szakértői anyagot az Info-Garden Kft. 2016 decemberére elkészítette, amely tartalmazza a III. kerületi Önkormányzat tulajdonában lévő közterületek faállományának felmérését. E vizsgálat alapján elkészült egy fakataszter, amely a kerület fáinak állapotfelmérését tartalmazza.

Ezzel párhuzamosan fásítási javaslat készült Óbuda-Békásmegyer felhagyott bányaterületeire vonatkozóan (2016 december).

Budapest Főváros III. Kerület Óbuda-Békásmegyer Önkormányzat Képviselő-testülete *37/2017.(I.26.)* számú határozatában elfogadott intézkedési tervet és döntött arról, hogy az intézkedési terv szerinti stratégiai irányok mentén cselekvési programot (fásítási stratégiát) készít a kerület fás szárú növényállományának növelése érdekében.

A fentieken túl fontos kiemelni még a kerület tulajdonában lévő közterületek faállományának bővítésére vonatkozó lakossági igényt is. A kerület által megvalósított egyéb projektekhez hasonlóan a lakosság folyamatos tájékoztatása jelen stratégia esetében is hangsúlyos szerepet játszik.

A fásítási stratégia és cselekvési tervben foglaltak maradéktalan teljesülése érdekében javasolt a stratégia két évente történő felülvizsgálata.

2 Helyzetelemzés

2.1. Óbuda-Békásmegyer növényföldrajzi adottságai

Óbuda-Békásmegyer határain belül található a Budai-hegység földrajzi kistáj néhány hegye (Hármashatár-hegy). Átmeneti jellegű terület, azzal a különbséggel, hogy az uralkodó kőzetek a mészkő különböző típusai és a dolomit. Számottevő a hárshegyi homokkő előfordulása is. Ennek, valamint a dolomit- és a homoki flóra találkozásának köszönhetően a terület flórája a hegységek csekély magassága ellenére rendkívül gazdag. Nem hiányoznak a sziklai reliktumok, pl. a hazánkban csak itt található hegyi tarsóka (Thlaspi montanum) vagy a sárga habszegfű (Silene flavescens), valamint a homoki flóra fajainak sziklai menedékállományai, amilyen a csikófark (Ephedra), a homoki ternye (Alyssum tortuosum), a szürke poloskamag (Corispermum canescens), a kék szamárkenyér (Echinops ruthenicus) stb.

Legkiterjedtebb társulásai a cseres- és a gyertyános-tölgyesek (Carici pilosae-Carpinetum). Főként a dolomiton igen nagy területet foglalnak el a karsztbokorerdő-sziklagyep elegyes karszterdőtársulások mozaikos állományai, amelyek számos ritkaságot rejtegetnek, amilyen a budai nyúlfarkfű (Sesleria sadleriana), a pilisi len (Linum dolomiticum), a magyar gurgolya (Seseli leucospermum) és a szürke bogáncs (Carduus glaucinus). A vegetáció változatosságát a hársas törmeléklejtő-erdők (Mercuriali-Tilietum) és a mészkedvelő tölgyesek fokozzák *(Forrás: Borhidi Attila, Magyarország növénytársulásai, 2007).*

Óbuda-Békásmegyer és térségének táj- és területhasználati változása jól mutatja a főváros dinamikus fejlődését. A történelem során a városkörnyék folytonosan és nagymértékben változott, gyorsan mentek végbe a parcellázások és a beépítések.

A városi, az urbánus hatások gyors terjedése miatt pedig ökológiai kiegyenlítő felületek szűntek meg, a zöldfolyosók kialakítására nem marad hely. A kondicionáló bel- és külterületi zöldfelületi rendszer feltételeinek biztosítása elmaradt, ez pedig a tájkép nagymértékű megváltozását eredményezte Óbuda- Békásmegyer esetében a római kortól napjainkig.

2.2. Közterületi zöldfelületek és a faállomány helyzete a kerületben

Óbuda-Békásmegyer közterületein lévő fák száma jelenleg meghaladja a 38 000 db-ot (38 877 db, szakértői vélemény, 2016. december). A kerület lakosságszáma 127 000 fő (KSH, 2016) ez azt jelenti, hogy 3 lakosra jut 1 db fa. Óbuda-Békásmegyer területe 39,69 km^2, ily módon tehát egy négyzetkilométerre nagyjából 1 000 db közterületi fa jut.

A kerület zöldfelületi rendszerének alapvető alkotóelemei a közparkok (1 hektárnál nagyobb területű) és a közkertek (1 hektárnál kisebb területű), vagyis a közhasználatú zöldterületek. Legfőbb funkciójuk a pihenés, a rekreáció és a növényzet kondicionáló hatása révén a környezetminőség-javítás. Közös jellemzőjük a közhasználaton és a rekreációs funkción túl az, hogy döntő részben (50 %-nál nagyobb arányban) növényzettel fedett területek. A kerületben kevés az összefüggő, városrész-szintű közpark, a meglévők általában a lakótelepek lakóterületi szintű közparkjai.

A kerületi zöldfelületi rendszer kisebb-nagyobb területi – szigetszerű, foltszerű – elemekből (úgy, mint parkok, kertek, parkerdők stb.) és az ezeket összekötő, illetve a település más funkcionális egységeihez kapcsolódó lineáris elemekből (fasorok, út menti zöldsávok, sétányok, vízfolyások mentén települt galériaerdők stb.) áll.

Az összes zöldterület nagysága a kerületben 2,734 km^2 (2011) (forrás: www.teir.hu, Központi Statisztikai Hivatal, Budapesti Statisztikai Adatok Rendszere (KSH B-STAR)), mely az eltelt időszakban történt tulajdonjog-átalakulások miatt folyamatosan változott/változik (a jelenlegi adatok szerint az Önkormányzat megközelítőleg 3,6 km^2 területet üzemeltet). Ez azt jelenti, hogy:

- Óbuda-Békásmegyer Önkormányzatának tulajdonában lévő összes közterület kb. 80 %-a zöldfelület,
- az egy főre jutó zöldfelület nagysága a III. kerületben 21,5 m^2 (Budapest vonatkozó értéke 14 m^2; amelyből 5 m^2 közpark, közkert (Budapest Környezeti Programja 2017-2021, Tervezet).

Óbuda-Békásmegyer Önkormányzata tulajdonában lévő közterületi fáinak:

- összes lombtérfogata 16 millió köbméter.
- összes lombfelülete 57 millió négyzetméter.
- 6 millió kg széndioxidot kötnek meg évente.
- 8 millió kg oxigént termelnek évente.
- 57 millió kg port kötnek meg éves szinten.
- 600 millió liter vizet párologtatnak el éves szinten.

A leírtak figyelembevételével látható, hogy szükségessé vált a meglévő zöldfelületek átalakítása, fejlesztése; valamint a meglévő faállomány folyamatos ápolása karbantartása és megőrzésé. Továbbá a már telepített faállományok összekötése, az időközben kipusztult egyedek pótlása/cseréje, mely ekkora faállománynál elkerülhetetlen.

2.3. Zöldfelületek érintő fejlesztések

Óbuda-Békásmegyer Önkormányzata több mint egy évtizede úgy döntött, hogy a kerület hosszútávú érdekeit figyelembe véve, karöltve a helyi lakosokkal elkötelezi magát a környezettudatosság mellett. Megkezdődött a korszerűtlen épületek megújítása, az energiapazarló panelházak felújítása, és a kerületi zöldfelületek fejlesztése. A parkosításokkal, játszótér-fejlesztésekkel, virágosítási akciókkal a környezetvédelmi szemponton túl a helyi közösség is erősödött.

Jól illeszkedik a fenti célkitűzéshez a kerület tulajdonában lévő közterületeken álló fásszárú növényzet arányának növelése, egészségi állapotának fenntartása, valamint védelmi képességük megőrzése.

Az elmúlt évek során a kerületi köztér felújítások/átalakítások a közösségi tervezés eszköztárát felhasználva, és a természeti értékek megőrzését szem előtt tartva lettek megvalósítva, jó példa erre a 2016. évben megvalósult Heltai Jenő tér rekonstrukciója.

2.4. Problémák

A fásítási stratégia megvalósítása előtt szükség van az egyes városszerkezeti hiányosságok, mennyiségi problémák azonosítására. Ezek közé tartozik az egyenetlen zöldfelületi ellátottság és hozzáférhetőség, a Dunával való kapcsolat kérdései, kisvízfolyások menti zöldfelületek funkcionális hiányosságai, valamint a tagoló és összekötő, lineáris zöldfelületi elemek hiánya. A zöldfelületek összekötő funkciójának hiányára mutatnak rá a helyenként rossz állapotú fasorok, hiányzó lineáris elemek mellett a lakótelepi zöldfelületek funkcióhiányos állapota. Mind ezek mellett a rekultivált agyagbányagödrök területén kijelölt nagy kiterjedésű zöldterületek küzdenek funkcióhiánnyal. A bányaterületeken a parkerdei és sportolási célú használatok megalapozásával lehetne pozitív változásokat elérni. A zöldfelületi hiány elsősorban a sűrűbben lakott városrészekben és az ipari-logisztikai zónákban szembetűnő jelenség. Az Aranyhegyi-patakot kísérő, erdőként számon tartott területrészeken szembetűnő az alacsony erdősültségi arány.

3 Célkitűzések

Vízió: Tíz év alatt 10 ezer fát Óbuda-Békásmegyerre

Általános cél: Köz-és zöldterületek karbantartása, arányának növelése (ITS)

Részcélok:

Utcák, terek és parkok esetében általánosan javasolt, hogy ahol a közművek engedik, fatelepítéssel kell zöldíteni a tereket, utcákat. Ezen belül, lehetőség szerint törekedni kell az őshonos, nagy lombozatú fafajták telepítésére.

Az önkormányzati tulajdonú közterületek jelentős része a közcélú, a település arculatát meghatározó esztétikai értékét növelő, biológiailag aktív zöldfelület, melynek kialakítása, fenntartása, felújítása önkormányzati feladat.

Cél, hogy a lakókörzetekben megvalósuló beruházások kiterjedjenek a zöldsávok és a fák „felújítására” is. A faállomány felmérését követően, tervszerű cserét, ifjítást folytatni kell, azonban erre csak szakmailag indokolt esetben kerülhet sor. Az ifjítás általában veszély megelőzés, -elhárítás, valamint a későbbi növekedés elősegítése érdekében történhet nem pedig esztétikai okokból. A gondozásban szintén biztosítani kell a lakosság minél szélesebb körének részvételét.

Törekedni kell továbbá favermek tervezésére a felújítandó útszakaszon. Ahol a közmű hálózat miatt ez nem lehetséges, ott ezt cserjeültetéssel kell kiváltani.

Az Óbudai Önkormányzat nagyon fontosnak tartja az egészséges életmód segítését célzó szolgáltatások biztosítását, illetve a lakosság önszerveződő közösségeinek támogatását a zöldterületek megújítása során.

4 A Fásítási Stratégia illeszkedése

A következő fejezetben röviden áttekintésre kerülnek a fásítási stratégia végrehajtása szempontjából releváns kerületi és fővárosi fejlesztési tervdokumentumok, és az azokhoz való illeszkedés.

4.1 Kerületi ITS-hez való kapcsolódás

Budapest III. kerület Óbuda-Békásmegyer Integrált Településfejlesztési Stratégiájában (a továbbiakban: ITS) kijelölésre került 15-20 éves időtávú átfogó fejlesztési célok (elsősorban az Élhető Óbuda, ill. a Megújuló Óbuda célkitűzések) megvalósulásához kivétel nélkül szorosan kapcsolódnak a tervezett fásítási beavatkozások. Az ezeket elősegíteni hivatott középtávú (5-7 éves) fejlesztési célok közül elsődlegesen az alábbi fejlesztési célkitűzések megvalósulását segíti elő jelen stratégia:

1. 3. Köz- és zöldterületek karbantartása, arányának növelése,

- 1.3.2 A kerület léptékéhez igazodó, összefüggő és strukturált zöldfelületi rendszer kialakítása

  A kerület peremén elhelyezkedő hegyvidéki területek kapcsolatot képeznek az agglomerációs zöldfelületi elemekkel, ugyanakkor a kerületben levő zöldfelületi ékek a belső területeken fokozatosan elkeskenyednek és megszakadnak. Szükség van az ékeket összekötő, zöldhálózat rendszerelemek kialakítására és a városi zöldfelületi rendszer bővítésére. Új, közcélú zöldfelületi létesítmények létrehozása szükséges, a zöldfelületi rendszer hiányainak pótlása fasorokkal, új városi parkokkal és közkertekkel, fásított közterekkel történhet, sok esetben barnamezős területek rehabilitálása révén.

- 1.3.3. A jelenlegi és a potenciális lakossági használatra feltárt kerületi zöldfelületek infrastrukturális és közparki színvonalának emelése

  Óbuda-Békásmegyer lakossági használatra feltárt és feltárható zöldfelületi rendszerelemei között szigetszerű parkokat, kerteket, parkerdőket, strandterületeket, illetve település más funkcionális elemeihez kapcsolódó lineáris elemeket; promenádokat, fasorokat, útmenti zöldsávokat tartunk számon. A kerületben kevés a városrész-szintű közpark, így ezek száma növelendő. A közterületek minősége a lakossági visszajelzések szerint nem kielégítő, ezért ennek javítására is figyelmet kell fordítani. A fejlesztendő kerületi zöldfelületek közös jellemzője az alacsony épített minőség mellett a funkcióhiány. Új típusú köztérhasználati módok, funkciók, infrastruktúrával segített használat elősegítése szükséges.

- 1.3.7 A korábbi bányaterületek szükség szerinti környezeti kármentesítése, rekultivációja és hosszútávú hasznosítása

Az egykori, mára részben kármentesített és rekultivált bányagödrök területei annak ellenére kihasználatlanok, hogy jelentős értéket képviselnek a településszövetben. Cél a megújult zöldfelületek számának és arányának növelése.

4.2 A kerületi Környezetvédelmi Fenntarthatósági Programhoz való illeszkedés

Óbuda-Békásmegyer Önkormányzat Képviselő-testülete *649/2015.(X.8)* számú határozatával elfogadásra került, 2015 és 2020 közötti időszakra vonatkozó Óbuda-Békásmegyer Környezetvédelmi Fenntarthatósági Programja nagy hangsúlyt fektet a kerület zöldfelületi arányának növelésre, ennek megvalósításában kiemelt szerepet szán a zöld növényzet arányának növelésére. A dokumentum környezetvédelmi alapelvei között szerepel, hogy minden kivágott fa helyére egy újat kell ültetni, illetve, hogy a rendelkezésre álló üres fahelyekre új csemetéket szükséges telepíteni.

4.3 Egyéb fővárosi városfejlesztési dokumentumokkal való kapcsolódás

Budapest 2030 Hosszú Távú Városfejlesztési Koncepciója (a továbbiakban: Koncepció) Óbuda-Békásmegyer területére a fásítási stratégia szempontjából releváns következő funkciókat és fejlesztési irányokat jelöli ki:

- Zöldfolyosó és új városi zöldfelületek létrehozása,
- Duna-part, mint zöldfelületfejlesztési célterület.

A koncepció *„5. Egészséges környezeti feltételek megteremtése”* célkitűzéséhez kapcsolódóan az alábbi tematizált feladatok megvalósítása érinti a kerületet:

- 5.1. A biológiailag aktív felületek és a zöldfelületi intenzitás növelése,
- 5.2. Új zöldterületek létesítése az ellátatlan területeken,
- 5.3. A meglévő zöldterületek, városi terek rehabilitációja és a fenntartás színvonalának javításai.

Budapest 2017-2021 időszakra szóló Környezeti Programjának tervezetében meghatározott öt fő tematikus cél egyike a „Természeti és táji értékek védelme, zöldfelületi rendszer megújítása és fejlesztése” címet viseli. A készülő dokumentum kiemeli, hogy a zöldfelületi intenzitás javítása a környezeti állapotjavítás, a környezeti terhelések mérséklésének egyik fő eszköze (városi klíma, levegőminőség, talajállapot stb.).

A BKP-2021 kiemelt programeleme az évtizedek alatt elöregedett közterületi faállomány megújítása (elsősorban a Fővárosi Önkormányzat kezelésében lévő közterületeken), ami rövidtávon – az üres fahelyek beültetéséig – jelentős, de a környezeti hasznot tekintve hamar megtérülő befektetést jelent. A 2016-ban meghirdetett „Tízezer új fát Budapestre!” projekt keretében elsődleges célkitűzés, hogy 2019-ig be kell ültetni az üres és telepítésre alkalmas fahelyeket, továbbá folyamatosan gondoskodni kell a fővárosi fasorok megfelelő fenntartásáról.

5 Cselekvési Terv

A fásítási stratégiában foglalt célok elérése érdekében tervezett beavatkozásokat az alábbi struktúra szerinti két csoportra lehet bontani.

5.1 Üzemeltetési jellegű feladatok

5.1.1 Életveszélyes kiszáradt fák és tuskók kivágása

Az 5 673 db fahely közül **52 db kiszáradt fa és 8 db tuskó életveszélyesnek lett azonosítva a szakértői felmérésben**. Ezek kivágásáról azonnal intézkedni kellett, pótlásukat pedig még 2017. I. félévében el kellett végezni.

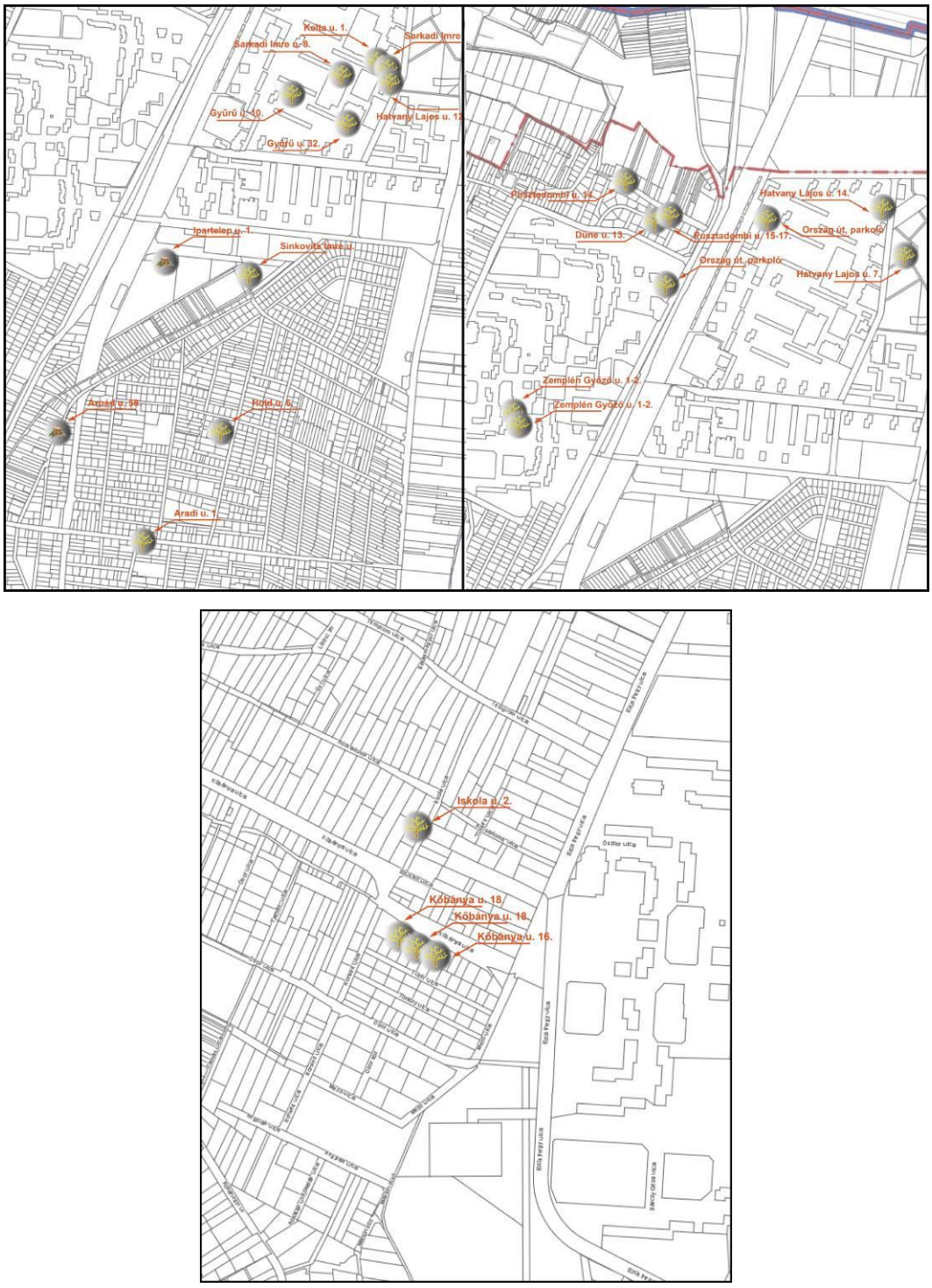

1. *sz. térkép: Életveszélyes kiszáradt fák és tuskók helyei*

5.2 Általános tájékoztatás az újtelepítésű közterületi fák kezelési és fenntartási feladatainak vonatkozásában

A frissen telepített fák fokozott gondozási feladatait minimálisan 3 éves időtartamra javasolt kalkulálni/elvégezni.

Első év: Különösen fontos az ültetést követő első év – ebben az időszakban a legsebezhetőbbek, legkritikusabb állapotúak a kiültetett egyedek – így ebben az időszakban nagyobb figyelemmel kell kísérni a telepített állományt. Az első évben kiemelten fontos az adott egyed megfelelő táp- és vízellátása, mely feladatokat az öntözések alkalmával szükséges elvégezni. Továbbá a fák ifjító metszését is nagyobb odafigyeléssel kell végezni, mert a friss vágások fertőzési utat nyithatnak a kórokozóknak – ezért a metszéseket csak szakemberrel végezzük és szükség szerint a vágási felületeket seb kezeljük. Első évben a leírtakon túl igen fontos kérdés a növényvédelmi munkák helyes megválasztása és az alkalmak pontos betartása - hiszen az új egyedet rendszerint egy már meglévő állományba ültetjük, ami már rendelkezhet bizonyos mértékű fertőzöttséggel – melyet az új egyed nem feltétlenül képes megfelelően tolerálni. Mind ezek mellet, a fákat szélsőséges időjárási körülmények között fokozottan szükséges ellenőrizni, mert pl. sziklásabb/sittes altalaj esetén a kiültetett fa még nem feltétlenül tudott teljesen legyökeresedni és egy nyári erős szélroham a már lombban levő fát ki is döntheti.

Második év: A második év átmenetnek számít a fenntartási folyamatokban: a feladatokat fokozatosan csökkenthetjük a meglévő állományhoz mérten mind alkalmak mind gondozási feladatok tekintetében. A tavaszi hónapok elmúltával ősz végéig a munkálatok gyakoriságát a már területen található fák gondozási feladataihoz kell igazítani. A növényvédelem ez alól kivételt képez, a fák permetezését/tápanyag utánpótlását az első évben alkalmazott sűrűséggel kell elvégezni.

Kivételt képez, ha a tél száraz és fagyos volt (akár még egyedpusztulás is előfordulhat) ilyenkor a tavaszi hónapokban fokozottan ellenőrizzük az állományt és megközelítőleg 15-30 %-kal emeljük meg a növényvédelmi és tápanyag/vízutánpótlási feladatokat. A szükséges metszési, tányérozási stb. feladatok a nyár utolsó dekádjától (általában augusztus 20-tól) fokozatosan csökkenthetők a meglévő faállományoknál alkalmazott gyakoriságokra.

Harmadik év: Általában az új egyedek a harmadik év végére megfelelően legyökeresednek, azonban ebben az évben is szükséges a gyakoribb ellenőrzés. Ugyanis ebben az évben lehet igazán megfigyelni, hogy az állomány egészében alkalmazott fenntartási feladatok tekintetében hogyan viselkedik a kiültetett egyed. Alkalmanként előfordul, hogy egy-egy fa legyengül, betegeskedik, ilyen esetben még van módunk a fa megmentésére a szükséges általában tápanyag utánpótlás és növényvédelmi munkák fokozásával.

Amennyiben betartottuk a leírtakat az ültetéstől számított negyedik évben már csak az állomány egészében alkalmazott gyakorisággal/sűrűséggel kell ellátni a fenntartási feladatokat – így egy szemnek tetsző, egészséges, ápolt és gondozott faállománnyal rendelkezhetünk.

5.3 Fejlesztéssel értintett feladatok

A fásítási stratégia küldetése, hogy **tíz év alatt összesen 10 000 db új fa** kerüljön telepítésre Óbuda-Békásmegyer közterületein. Ebből a 2017-es évben összesen 351 db fa kerül elültetésre. Az elkövetkező 9 évben arányos elosztásban összesen 9 649 db új fa kerül telepítésre (1 072 db/év). Ezen felül a parkfenntartó feladatokat ellátó vállalkozó felméri a 2 nagy rekultivált bányaterület (Testvérhegyi ill. Táborhegyi közparkok) faállományát, melyhez az Óbudai Vagyonkezelő részéről a felméréshez szükséges lesz egy főt delegálni.

2018-ban a kiszáradt fák eltávolítása és helyükre való új telepítés fogja beavatkozások központi elemét képezni, mivel a szakértők szerint jelen pillanatban kiszáradt állapotúnak ítélt fák száma (kb. 945 db) az évi kb. 100 db-os „pótlással” eléri az éves tervezett telepítési mennyiséget (1 072 db/év). 2018-ban lesz esedékes továbbá 2 000 db fa műszeres vizsgálatának elvégzése is, amely alapján kijelölésre kerülhetnek új telepítési helyszínek.

A 2019-2026 közötti időszakban javasolt minden év elején éves telepítési tervet készíteni a fahelyek és az alapján a konkrét fafajták meghatározása céljából, a szükséges költségek aktualizálásával párhuzamosan, hiszen a telepítés költsége pontosan csak a konkrét fahelyek ismeretében, az aktuális piaci ár alapján lehetséges (közművek, burkolatviszonyok jelentősen befolyásolják a telepítésiárat). Továbbá szükséges az évenkénti elektrosztatikus favizsgálatok elvégzése is, annak érdekében, hogy a telepített és meglévő állomány(ok) egészségi állapotáról megfelelő képet kaphasson az Önkormányzat.

Jelen stratégia felülvizsgálata és a szükséges módosítások elvégzése két évente válik esedékessé.

5.3.1 Fák telepítése

A 2016-ban készült felmérés alapján a következő években **5 673 db** fát lehet kiültetni az összes hiányzó, elszáradt fa, illetve tuskók pótlása érdekében. A tuskók, kiszáradt fák és üres fahelyek jelentős hányadát teszik ki a potenciális fahelyeknek. A tuskó és kiszáradt fa eltávolítása jelentősebb anyagi és időbeli ráfordítást igényel, viszont a beavatkozás javítaná a kerület városképét, valamint még zöldebbé és élhetőbbé is tenné azt.

A közterületi faültetések esetében az alkalmazandó munkafolyamatokból következően számolni kell a lakosságot érintő vonatkozásokkal is. Mind közül a legszembetűnőbb a közutak mentén okozott útszűkületek, esetleges út- és parkoló lezárások – különösen lakosságot terhelő az egyirányú utak lezárása – illetve a járda és sétányfelületek lezárása. Komolyabb lakossági felháborodást okozhatnak a felsoroltakon túl a zajterhelés által okozott kellemetlenségek, pl., ha a kiültetés helye egy zsúfolt utca és a fahely környezetében nagyobb (fakivágási, burkolatbontási) munkálatokat szükséges végezni. Nem elhanyagolható kellemetlenséget tud okozni a lakosság számára az esetleg bekövetkező közműhálózatot érintő szakadás/sérülés, mely következtében az adott közműszakasz kijavításáig a közműszolgáltatás szünetelhet az érintett területen.

Az említett felmérés alapján jelenleg kiszáradt fából 945 db, tuskóból 1 833 db, **üres fahelyből pedig 2 895 db** van a kerületben összesen – melyek közül a már említett 52 db fa és 8 db tuskó kapott életveszélyes/azonnali beavatkozást igénylő besorolást.

5.3.1.1 A Városüzemeltetés 2017. évi fásítási feladatai

A Városüzemeltetési keretszerződés terhére, a szakértői anyag alapján a 2 895 db üres fahelyek közül összesen *200* db fa ültetésére kerül sor 2017. IV. negyedévében. Első lépésben az életveszélyes egyedek kivágását és azok pótlását végezték el. Ezt követően kerül sor a *200* db fa ültetésére.

A telepítésre javasolt fafajok - figyelembe véve a kerületi élettér sajátosságait és tulajdonságait - az alábbiak:

- Juhar,
- Juharlevelű platán,
- Nagylevelű platán,
- Oszlopos hárs,
- Kislevelű hárs.

5.3.1.2 Mészkőpark fásítása

A 2017. évben a költségvetésben szereplő Mészkő utcai Park fejlesztése során *91* db fával bővül a terület faállománya. A telepítés a Héthalom utca – Mészkő utca közötti, 22813/1 hrsz. alatti területet érinti, amely közel 24 hektár nagyságú.

A kerület Aranyhegyi részén található, lakóövezetbe ékelődött terület fásítása a tervezett fejlesztés részét képezi. A jelenleg funkció nélküli területen Mészkőpark kerülne kialakításra, mintegy 2,5 hektárnyi területen. A parkot egy többszintes növénysáv venné körül, az északi részén kilátó térrel. A parkban elhelyezésre kerülne egy amfiteátrum jellegű rendezvénytér, játszó-sportkert kamaszoknak, játszótér, pihenőkertek, kiállítótér. A gépkocsival érkezők számára, a terület déli részén parkolósáv kerülne kialakításra.

A terület elfogadott kiviteli terve tartalmazza a telepítésére javasolt fajok számát és helyét, amely alapján 91 db fa és 2 443 db cserje kerül ültetésre az alábbi fajta és darabszám megoszlásban:

- mezei juhar (10 db),
- déli ostorfa (18 db),
- júdásfa (3 db),
- virágos kőris (14 db),
- csörgőfa (3 db),
- kúpos berkenye (3 db),
- csertölgy (7 db),
- ezüsthárs (20 db),
- turkesztáni szil (13 db).

Ezzel együtt 26 db kivágandó fa, 158 meglévő fa és 2 cserje is található a területen.

Mészkőpark (helyszíni bejárás időpontja 2017. 02. 23.)

5.3.1.3 Kerületet érintő egyéb fásítási munkálatok

A kerületi faültetési tervei mellett említést igényel a FŐKERT Nonprofit Zrt. 2017. év tavaszi időszakában *„Tízezer új fát Budapestre”* program, aminek keretein belül, mintegy 1 400 db fa ültetését tervezi Főváros szerte. Kerületünkbe tervezett *23* db fa kiültetéséről tájékoztatást küldtek, valamint a kiválasztott fahelyek véleményezését kérték. A jövőben várhatóan még további fák kerülhetnek telepítésre a FŐKERT jóvoltából a kerület köztereire.

A leírtakat összegezve, elmondható, hogy 2017-ben összesen *374* db új fa lesz Óbuda-Békásmegyer közterületein elültetve.

5.3.2 További fejlesztéshez kapcsolódó célkitűzések

Fatelepítési stratégia meghatározása a kerület beépítettlen területein; valamint faültetési program kidolgozása a 2017-es előzetes geodéziai felmérés(ek) alapján a kerület elhanyagolt és rekultivált bányaterületein.

5.3.2.1 Testvérhegyi közpark

A beruházással érintett terület a felhagyott művelésű Gölöncsér utca és Testvérhegyi lejtő által közrefogott 366 085 m^2-es közparkot (20306 hrsz.) fedi le.

A terület közpark besorolású volt bányaterület, mely a bánya bezárása után építési törmelékkel lett feltöltve. A kerület jellegzetes nagy zöldfelületi elemeit alkotják a volt bányaterületek, a Bécsi úttól nyugatra lévő lakóterületek közé ékelődően. Ezek az érvényben lévő III. kerületi ITS-ben városi közparkként szerepelnek. Nagy kiterjedésű, az övezeti tervben közparknak jelölt volt agyagbánya gödrök ezek, amelyeknek a beépítése jelenleg nem lehetséges földtani okokból. A terület nagyrészt vadon terjedő fás szárú fajokkal erősen benőtt, keleties fekvésű, éppen ezért sok napfényt kap.

Összes fahely	Összes fa	Parkfa	Sorfa	Hiány	Kiszáradt fa	Tuskó
603	572	100	472	31	12	18

A meglévő fákból érdemes a jó állapotú, idősebb példányokat meghagyni, amennyiben nem őshonos (invazív) fajokról van szó. Fajtaválasztásnál kevésbé várostűrő fajokat is lehet választani, hiszen a terület zöldövezeti jellegű környezetben fekszik, ráadásul egybefüggő nagy területről lévén szó a városi környezetnél párásabb és hűvösebb, kiegyenlítettebb klímájú és tisztább levegőjű.

Testvérhegyi lejtő (helyszíni bejárás időpontja 2017. 02. 23.)

A következő fajok kevés gondozással is jól teljesíthetnek a területen:

- virágos kőris
- kocsányos tölgy,
- egybibés galagonya,
- kétbibés galagonya,
- kislevelű hárs
- mezei juhar,
- vérszilva,
- mezei szil,
- közönséges dió,
- török mogyoró,
- tatárjuhar.

5.3.2.2 Táborhegyi közpark

A beruházással érintett terület a felhagyott művelésű Hidegkúti Nándor utca, Remetehegyi út, Máramaros út, Széphegy utca, Táborhegyi út által közrefogott 259 479 m^2-es közparkot (16300/16 hrsz.) fedi le.

A terület szintén közpark besorolású, volt bányaterület. A környéken lakók sport-, rekreációs (séta, futás, kutyasétáltatás) tevékenységeiket végzik a területen, aminek növényállománya szintén fejleszthető egy fásítási program keretében.

Összes fahely	Összes fa	Parkfa	Sorfa	Hiány	Kiszáradt fa	Tuskó
262	241	117	124	21	8	13

A telepíthető fák darabszáma erősen függ a rendelkezésre álló felszabadított terület mértékétől. A két fenti területre 2 780 – 6 255 db közötti fa telepíthető, a telepítés távolságától függően.

Táborhegyi lejtő (helyszíni bejárás időpontja 2017. 02. 23.)

A következő fajok kevés gondozással is jól teljesíthetnek a területen:

- virágos kőris
- keskenylevelű kőrise,
- molyhos tölgy,
- kocsányos tölgy,
- egybibés galagonya,
- kétbibés galagonya,
- kislevelű hárs,
- mezei juhar,
- vérszilva,
- mezei szil,

5.3.2.3 A Mocsárosdűlő területe

A Fővárosi Közgyűlés 94/2012. (XII.27.) számú rendeletének 3. melléklete alapján a terület határai a következők: Aranyvölgy utca-Huszti út meghosszabbítása Aranyvölgy utca Zsófia utca között-Zsófia utca-Szentendrei út-Határ út-Aranyhegyi út.

Több helyütt mocsaras, máshol erdős jellegű, egyedi természeti értékekkel és tájképpel bíró városrész. Egybefüggő beépítetlen terület, amely mély fekvésű, magas vízállású terület. A Szentendrei úttól nyugatra elterülő városrész keleti oldala beállt telekstruktúrájú, kertes családi házas, és kistársasházas lakóterület, a telekstruktúra konfliktusa nélkül.

Tőle délre találunk jellemzően hosszú szalagparcellás kialakult telekstruktúrát, aminek az övezeti kialakítása hosszútávon véderdő területet jelez.

Az időszaki vízborítás, a talaj magas víztartalma eredményeként a területen egyedi és értékes növényzet telepedett meg. A fejlesztések során ezen természeti értékek megtartása előtérbe helyezendő.

Összes fahely	Összes fa	Parkfa	Sorfa	Hiány	Kiszáradt fa	Tuskó
608	499	128	371	108	14	61

A zömmel Fővárosi Önkormányzati tulajdonban lévő terület, részben védelem alatt áll. Óbuda-Békásmegyer Önkormányzata a 2017-es évben a Fővárosi Önkormányzattal egyeztetve elkészítteti a terület szabályozási tervét, amely során kezdeményezi, hogy az érintett területen beépítésre nem szánt zöldterületek alakuljanak ki, így létrehozva egy közparkot, mely kikapcsolódási helye lehet a kerületben élőknek.

„A terület többi – ember által nem beépített – része fákkal, facsoportokkal, kaszálókkal, legelőkkel és nádas-sásos társulásokkal tarkított. Az északi rész egyértelműen indokolja a terület védettségét, de a nyílt gyepes élőhelyek is értékesek fővárosi viszonylatban, ugyanis a budai oldalon sehol sem találunk ilyen nagy kiterjedésű, nyílt, füves élőhelyet.” (*Forrás: http://www.provertes.hu/vedett_teruletek_pdf/budapest/adatlap_4775.pdf).*

A terület mély fekvése miatt ma is számolni kell komoly belvizek megjelenésével vagy az árvízveszéllyel így a fásítási cselekvési terv ütemezésében időben a legkésőbbre tervezett a területen fásítást végrehajtani, mintegy tartalék területként számolni a Mocsárosdűlővel.

6 Ütemezés

Annak érdekében, hogy a stratégia célkitűzése időben és tervezetten megvalósuljon, a 10 000 db új fa telepítésre kerüljön, kidolgozásra került egy szakmailag és pénzügyileg is fenntarthatónak tekinthető cselekvési terv. A cselekvési terv segítségével előre tervezhető a megvalósításhoz szükséges pénzügyi és humán erőforrások elosztása.

Szükséges továbbá figyelembe venni, hogy az ültetés két fő időszaka:

- ősszel - általában október 20-tól – november végéig,
- valamint kora tavasszal általában február 20-tól – március végéig tart.

Az őszi ültetések hagyományosan jobb eredést biztosítanak, (azonos feltételek mellett), mint a tavasziak.

A cselekvési tervet a megvalósítás érdekében célszerű az alábbiaknak megfelelően tovább bontani:

1. sz. táblázat. GANTT-diagram

Tevékenység	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Élő fa nélküli fahelyek betelepítése										
Életveszélyes kiszáradt fák és tuskók kivágása										
Mészkőpark fásítása										
Elektroakusztikus favizsgálat (Fakopp)										
Testvérhegyi közpark fásítása										
Táborhegyi közpark fásítása										
Mocsárosdűlő fásítása										

1. sz. ábra. Telepítési ütemterv 2017-2026

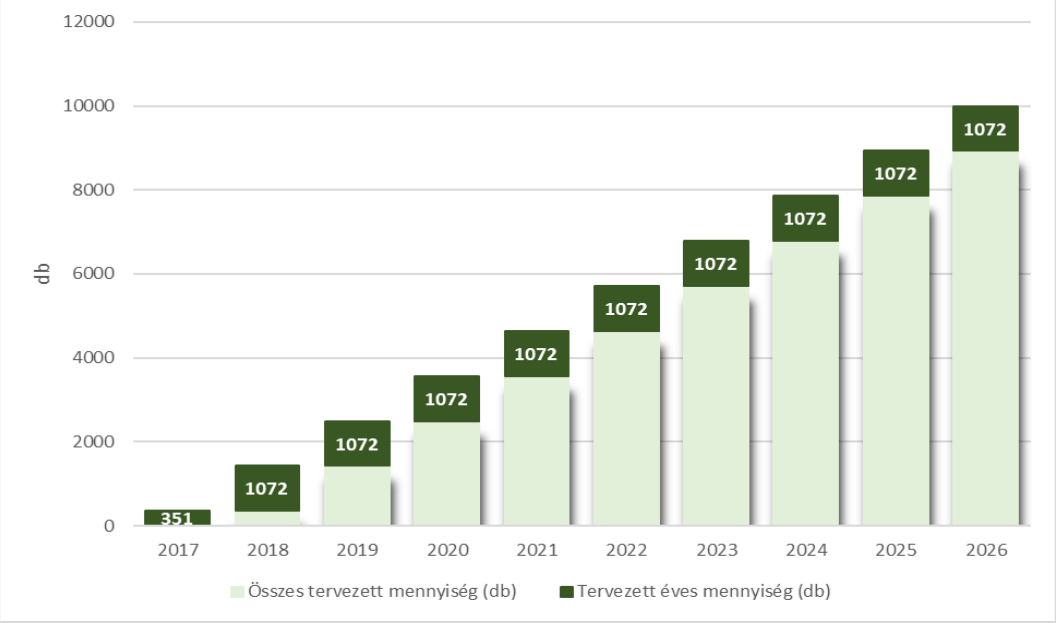

7 Költségbecslés

A *2. számú táblázat* évenkénti bontásban ábrázolja a stratégiában célként megjelölt 10 000 db fa ültetésének, fenntartásának és a felmerülő fakopp vizsgálatoknak a költségeit.

2. sz. táblázat. Költségbecslési kalkuláció 2017-2029, (bruttó forintban)

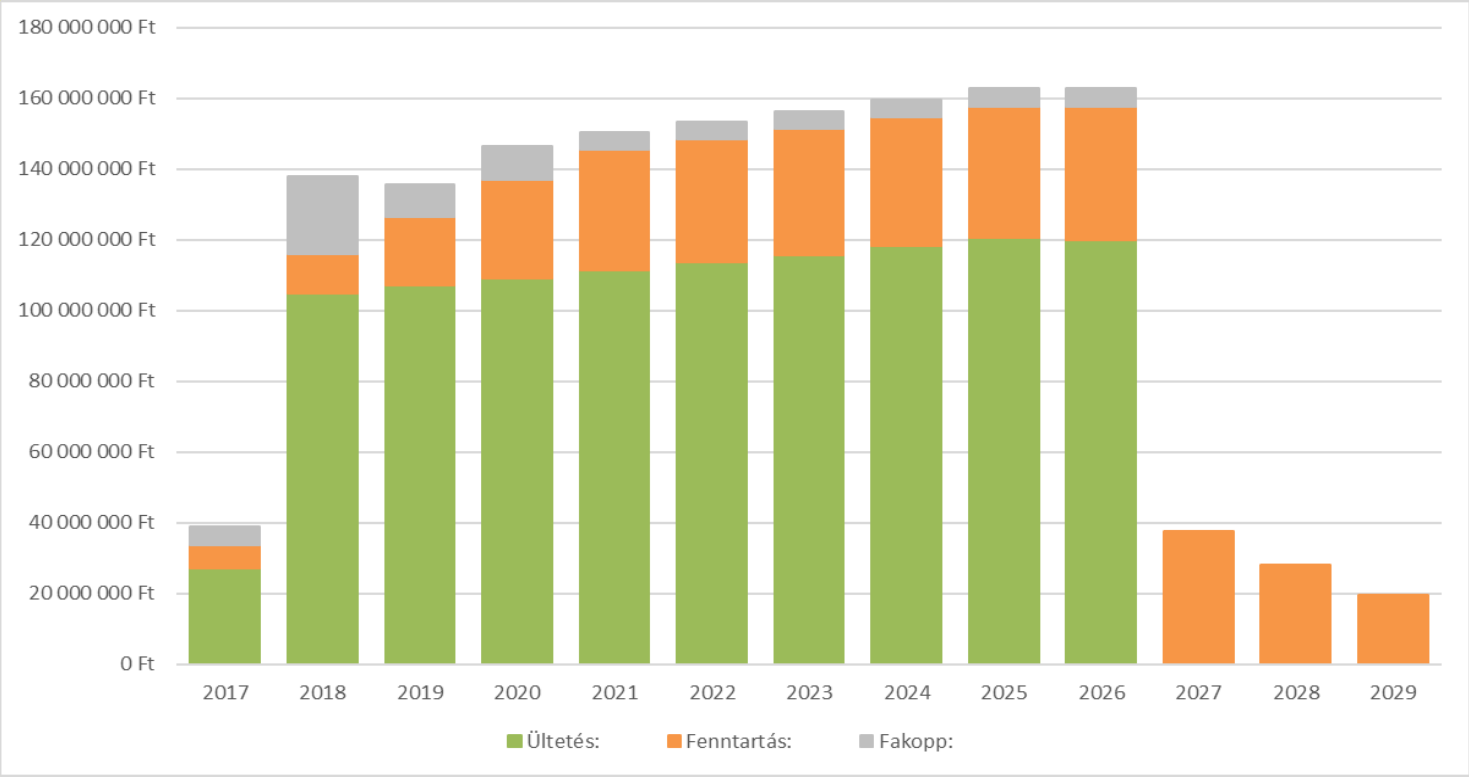

Év:	Ültetés:	Fenntartás:	Fakopp:
2017	27 196 000 Ft	6 334 000 Ft	5 454 000 Ft
2018	104 926 000 Ft	10 937 000 Ft	22 250 000 Ft
2019	107 025 000 Ft	19 566 000 Ft	9 078 000 Ft
2020	109 165 000 Ft	27 976 000 Ft	9 260 000 Ft
2021	111 348 000 Ft	34 313 000 Ft	4 722 000 Ft
2022	113 575 000 Ft	35 000 000 Ft	4 817 000 Ft
2023	115 847 000 Ft	35 700 000 Ft	4 913 000 Ft
2024	118 164 000 Ft	36 414 000 Ft	5 011 000 Ft
2025	120 527 000 Ft	37 142 000 Ft	5 112 000 Ft
2026	120 006 000 Ft	37 656 000 Ft	5 214 000 Ft
2027	0 Ft	37 656 000 Ft	0 Ft
2028	0 Ft	27 976 000 Ft	0 Ft
2029	0 Ft	19 566 000 Ft	0 Ft
Összesen	1 047 779 000 Ft	366 236 000 Ft	75 831 000 Ft

A 2026-ban véget érő fatelepítés után további 3 évet szükséges még a fenntartásra fordítani (lásd az 5.2-es fejezetben részletezett fenntartási feladatokat), fokozatosan csökkenő évenkénti költséggel számolva.

A 2017-es évben tervezett, a kerület elhanyagolt bányaterületeit érintő geodéziai felmérés (lásd 5.3.2-es alfejezet) három fázisból áll (I. előzetes geodéziai felvétel, alaptérkép készítése; II. terepi adatfelvétel és a felmért adatok, valamint térkép IG Szoftverbe integrálása; III. koncepció terv készítése a felmért terület parkosítására és hasznosítására) és a várható költsége 35 764 000 Ft.

Az összes beavatkozást figyelembe véve a várható összköltség 1 525 610 000 Ft-re kalkulálható.

Fontos kiemelni, hogy a fenti kalkuláció, a már elültetett és a tervezett faültetések rendelkezésre álló számadatait, illetve az előirányzott előkészítési munkálatokat figyelembe véve készült. Jelen számítás az inflációs ráta mértékét a 2019-es évtől veszi számításba: 2 % /év becsült értékkel. A kalkuláció részét nem képezik a területi adottságokból eredő többletköltségek (kiszáradt fa-, tuskó kiszedés, burkolatbontás, közműegyeztetés stb.), - a garanciális kötelezettségen kívülálló okból történő kipusztulások (havária esetek, károkozások stb.), valamint az-időjárási viszonyokból eredő többletköltségek, járványokat stb.

székhely: 1033 Budapest, Fő tér 3.
központi ügyintézés helye: 1033 Budapest, Fő tér 2. II. emelet 18.
telefon +36 1 244 8225 | fax: +36 1 244 8226
honlap: www.obvf.hu

8 Kockázati tényezők

Mint, minden beavatkozásnak a fásítási cselekvési terv megvalósulásának is vannak kockázatai. A beruházás jellegénél fogva csekély számú és alacsony mértékű kockázatot rejt magában, hiszen a környezet állapotának javítása a helyi szereplők és az érintett lakosság egyöntetű érdeke és elvárása is egyben.

A megvalósítás során felmerülhetnek egyfelől pénzügyi, másfelől környezeti (havária) típusú kockázatok. Pénzügyi kockázatot jelent a telepítésre eredetileg szánt költségek jelentős mértékű megemelkedése az esetlegesen felmerülő, közműveket érintő beavatkozások miatt. A fenti kockázat bekövetkeztének csökkentése érdekében éves telepítési és pénzügyi tervet javasolt készíteni, és folyamatos pénzügyi monitoring tevékenység fog történni.

A telepítés során egyéb váratlan a környezet állapotát negatívan érintő események is felléphetnek (pl. erős vihar, savas eső, emberi beavatkozás, ingatlanfejlesztések okán környezeti állapot romlás, csökkenő biodiverzitás következhet be), amelyekkel szintén számolni kell.